

Stephanus apostata

■ SEBEŐK JÁNOS

A keresztény ember előtt álló legnagyobb kihívás – avagy nevezem inkább egyfajta kísértésnek? – az, amikor nem keresztény gyökerű, eredetű lelki tartással találkozok. Amikor nem keresztény eredetű lelkiséggel, méltósággal, erővel találkozok. Ilyenkor kissé becsapva érzi magát. Hisz úgy gondolta, hogy e dolgok csak Jézus által, őáltal, ővele és őbenne létezhetnek. Hogy az erény érkezési csatornája a szellembe végső soron a hit. Aki nem hisz, az a kárhozát fia. Rossz és gyöngé. Nincs, aki tartsa. Kiváltképp zavarba ejtő, ha valaki, egy apostata, hitehagyott, esetleg eleve istentelen ember méltóságos úrként tud szembenézni saját halálával.

A saját halál: különözoba. Önálló műfaj, ha fogalmazhatok így. Pótvizsga, meglehet – a legnagyobb. Vannak zsenik, akik ezen a vizsgán elbuknak, vagy méltóságjeljesítményük átlagos – ha lehet „magyarságteljesítmény”, miért is ne lehetne méltóságjeljesítmény? –, és vannak, akik kiemelkednek az ontológiai nyomor mély rendjéből, s jelesre vizsgáznak. A mélységből kiáltak hozzád, Uram?

Az utóbbi másfél évtized alatt sok ember ment el, közülük bizonyára – ismeretlenek, ismerősök s ismertek egyaránt – példamutató emberi tartással, közvetlen környezetüknek utat és reményt mutatva, bár persze könnyeket is fakasztva. Mindazonáltal az utóbbi másfél évtized alatt három olyan haláleset történt, amelyeknek a médiában is kommunikált méltóságjeljesítményük van. Ezek: *Antall József*, *Bessenyei Ferenc* és *II. János Pál* halála.

Öreg, bölcs parasztember módjára mindhárman elbúcsúztak a világtól. Nem voltak szemérmesek, mert hisz míg modern korunkban tombol a pornográfia, szabad a szex, és kívánatos az erőszak nemzete halál, addig az ember halandó mivoltának igazságát fekete, prüd, pogány csador fedi. Ők a szó szakrális értelmében leleplezték önmagukat, megmutatkoztak, ha nem is meztelenül, még csak nem is pórén, de színről színre, a Jézus színévaltozásához hasonló dicső esendőséggel. Antall Józsefnél talán a pizsamás interjú volt a búcsú pillanata, Bessenyei Ferencnél meg az a bizonyos interjú a kertben – „gyerekeim, ne öregedjete meg, ne csináljátok”. A beszélő tölgyfa kinyilatkoztatta, hogy dőlni fog, s még az erdész egészségéért aggódott, hogy rá ne dőljön véletlenül. II. János Pál pápa pedig húsvétkor a szemünk láttára, a Mester által is megélt három pokoli napban szállott alá, szólni nem tudott, csak inteni, majd elnyelte a vatikáni ablak, s élve nem láttuk többé.

E három halálba tűnt óriás emberi nagysága vitathatatlanul erős hitük által való. Emberi nagyságuk egy emberfölötti erőnek volt köszönhető. Isten virrasztott az ágyuk mellett, Jézus látogatta őket minden vasárnap. És akkor tessék, itt van egy negyedik ember, Stephanus apostata, aki tudott meghalni – pedig nem hitt. Dühödött materialista, vad antiklerikális volt. II. János Pál pápa mondta halála előtt: legyetek derűsek. Stephanus apostata megőrizte a humorát mindhalálig. Derűs maradt. Bizonyos *Eörsi István* pápaellenes blaszfémiajára gondolva a keresztény ember mihez kezdjen Stephanus apostata derűjével? Egyik nem érvénytelenítheti a másikat. A szó nem száll el, az írás megmarad, ám a fehér vér sem válhat csak úgy vízzé.

A hozzátartozónak úgy szokás kommunikálni a szeretett személy halálát, hogy uram, asszonyom, legyen erős. A nem keresztény eredetű, akár más hitű, akár agnoszticista vagy éppenséggel materialista lelkierővel szembesülve kell a legerősebbnek lennünk. Ez gyónási és lelkiismeret-vizsgálati helyzet a javából, amely nem engedi meg sem a gőgöt, sem pedig az isteni segédige nélkül elért méltóságjeljesítmény nyomán beálló mérges, féltékeny magányt.

A puszta ember, Jézus látható nemlétében: fokozott Mester. Hitetlen Tamás is „reklamálva” efféle mester volt. A gonosz ellen jónak lenni könnyű, a világi jóhoz mérten megmaradni üdvösnek viszont már illő feladat. Ilyenkor, a világi jóval és a világi lelkierővel szembesülve válik egyértelművé, hogy a kereszténység nem valamiféle zártkörű klub, amely elitista módon kizár magából bármely nem keresztény embert. És ilyenkor válik egyértelművé, hogy a megváltás és a feltámadás sem holmi magyarázat vagy megoldás, nem az ember magyarázata, végképp nem a mentsége. A feltámadás igazságától az emberi valóság még titkos értelmű rózsá marad.

Az ember bárminemű előfeltétel nélkül teljes értékű és teljes érvényű. Nem állíthatjuk, hogy a hitetlen emberek lelki nyomorékok volnának, avagy belőlük a teljességet sértő módon hiányoznának a hit, épp ellenkezőleg. A hit ott kezdődik, ahol a teljesség már nem kérdés. Az örök életbe és a feltámadásba vetett hit: ajándék. A teljesség mindenkié. Az ajándék viszont csak azé, aki kapja. S aki elfogadni képes. Nem küldi vissza a feladónak, mondván, túl drága a portó: Isten fizesse meg!